Aktīvu aizsardzība, kamēr tiek izskatīta prasība ES valstīs

Slovēnija

1 Kādi ir dažādie pasākumu veidi?

Likumā par civilprasību izpildi un nodrošināšanu (*Zakon o izvršbi in zavarovanju*, *ZIZ*) noteiktie pagaidu un aizsardzības pasākumi ir pirmstiesas un pagaidu rīkojumi.

Piespiedu prasību nodrošināšanas izpratnē kā (ilgtermiņa) aizsardzības pasākumus *ZIZ* pieļauj nodrošināšanos, apķīlājot nekustamo īpašumu, apķīlājot kustamo mantu un apķīlājot līdzdalības procentus. Kreditors var pieprasīt pasākumus prasības piespiedu nodrošināšanai uz tā paša pamata kā izpildi, t. i., saskaņā ar izpildrakstu, atšķirībā no pirmstiesas un pagaidu rīkojumiem, kas ir īslaicīgi pasākumi un kuru piemērošana var tikt lūgta, ja pastāv tālāk norādītie nosacījumi.

2 Kādi ir nosacījumi rīkojuma izdošanai par šiem pasākumiem?

Pirmstiesas rīkojums. Tiesa pieņem pirmstiesas rīkojumu saskaņā ar vietējās tiesas vai citas iestādes lēmumu attiecībā uz finanšu prasību, kas nav vēl izpildāma, ja kreditors var pierādīt riska iespējamību, ka prasības izpilde citādi būs neiespējama vai būs ievērojami apgrūtināta.

Pagaidu rīkojumi ir laikā ierobežoti pasākumi prasības nodrošināšanai, lai saglabātu esošo stāvokli vai izveidotu jaunu, pagaidu situāciju nolūkā efektīvi izpildīt kreditora prasības vēlāk (aizsargājoši rīkojumi) vai novērst nopietnas un postošas sekas un pārkāpuma draudus (regulējoši rīkojumi).

Saskaņā ar *ZIZ* **pagaidu rīkojumus** var iedalīt ***rīkojumos finanšu prasību nodrošināšanai*** un ***rīkojumos nemateriālas prasību nodrošināšanai***.

Tiesa izdod *pagaidu rīkojumu finanšu prasības nodrošināšanai*, ja kreditors var pierādīt prasības pastāvēšanas varbūtību vai to, ka prasība pret parādnieku radīsies, un kreditoram ir uzskatāmi jāparāda iespējamais risks, ka sakarā ar atsavināšanu, slēpšanu vai citādu parādnieka īstenotu īpašuma izmantošanu prasības izpilde būs neiespējama vai būs ievērojami apgrūtināta.

Kreditoram nav pienākuma pierādīt, ka pastāv risks, ja tas uzskatāmi parāda iespējamību, ka ierosinātā rīkojuma rezultātā parādniekam tiks nodarīti nenozīmīgi zaudējumi. Risks ir uzskatāms par pierādītu, ja prasība ir izpildāma ārvalstīs, ja vien tā nav Eiropas Savienības dalībvalsts.

Tiesa izdod *pagaidu rīkojumu nemateriālas prasības nodrošināšanai*, ja kreditors var uzskatāmi parādīt prasības pret parādnieku pastāvēšanas varbūtību vai to, ka tāda radīsies.

Kreditoram arī jāpierāda, ka pastāv kāds no šiem priekšnosacījumiem:

risks, ka prasības izpilde būs neiespējama vai būs ievērojami apgrūtināta;

rīkojums ir nepieciešams, lai izvairītos no spēka pielietošanas vai novērstu neatgriezenisku kaitējumu;

parādniekam nodarītais kaitējums nebūs lielāks par kreditoram nodarīto kaitējumu, ja procesā pierādīsies, ka izdotais rīkojums ir bijis nepamatots.

2.1 Procesuālā kārtība.

Pirmstiesas rīkojums. Tiesai, kurai būtu piekritīga izpilde attiecībā uz nodrošināmo prasījumu, ir teritoriālā jurisdikcija lemt par prasības nodrošināšanu ar pirmstiesas rīkojumu un nodrošināt pašu prasību.

Kad ir saņemts lūgums par pagaidu rīkojuma izdošanu un ir izmeklēti pirmstiesas rīkojuma nosacījumi, tiesa izdod lēmumu, kurā *inter alia* norādīta nodrošinātā prasījuma summa ar procentiem un izmaksām, nodrošinājuma veids un laika posms, kurā tiesa ir tā piemērošanu atļāvusi. Pirmstiesas rīkojums ir spēkā ne ilgāk kā 15 dienas no izpildes nosacījumu izpildīšanās dienas.

Ja tiesas izdota pirmstiesas rīkojuma termiņš beidzas, pirms kļūst izpildāms lēmums, uz kura pamata ir izdots pirmstiesas rīkojums, tiesa pēc kreditora iniciatīvas pagarina rīkojuma termiņu ar nosacījumu, ka nav mainījušies apstākļi, kādos tas tika izdots.

Pagaidu rīkojums. Ja civillietā vai citā lietā ir uzsākts tiesas process, lēmumu pieņem piekritīgā tiesa, kurā jānotiek procesam. Attiecībā uz pieprasījumiem nodrošināt prasību ar pagaidu rīkojumu, kas iesniegts pirms tiesvedības uzsākšanas, kurā tiesa saskaņā ar īpašas tiesvedības noteikumiem pieņemtu lēmumu par laulības strīdiem un strīdiem, kas saistīti ar vecāku atbildību par bērniem, kā arī, lai nodrošinātu pašu prasību, piekritība ir tai apgabaltiesai, kuras jurisdikcijā būtu šāda tiesvedība. Attiecībā uz pieprasījumiem nodrošināt prasību ar pagaidu rīkojumu, kas iesniegts pirms tiesvedības uzsākšanas, pamatojoties uz tiesību aktu, kas reglamentē vardarbību ģimenē, kā arī, lai nodrošinātu pašu prasību, piekritība ir apgabaltiesai, kuras jurisdikcijā būtu šāda tiesvedība. Ja civillietā vai citā lietā tiesas process nav uzsākts, tiesa, kurai ir jurisdikcija lemt par pieteikumu nodrošināt prasību ar pagaidu rīkojumu un nodrošināt pašu prasījumu, ir tiesa ar teritoriālo jurisdikciju, kurai būtu jurisdikcija lemt par pieteikuma izpildi.

No tā izriet, ka tiesu teritoriālo jurisdikciju izdot pagaidu rīkojumus lietās nosaka saskaņā ar prasības nodrošināšanas priekšmetu. Ja tā ir kustamā manta, tiesa ar teritoriālo jurisdikciju ir izpildi īstenojošā tiesa teritorijā, kur atrodas vienība, vai teritorijā, kur ir parādnieka pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta. Ja nodrošināmais priekšmets ir finanšu prasījums, dematerializēts vērtspapīrs vai citas parādnieka īpašumtiesības, tiesa ar teritoriālo jurisdikciju parasti ir tiesa, kuras piekritībā ir teritorija, kur ir parādnieka pastāvīgā vai pagaidu dzīvesvieta. Ja nodrošināmais priekšmets ir līdzdalības daļas uzņēmumā, tiesa ar teritoriālo jurisdikciju ir tiesa, kuras piekritībā ir teritorija, kur atrodas uzņēmuma juridiskā adrese. Ja nodrošināmais priekšmets ir nekustamais īpašums, tiesa ar teritoriālo jurisdikciju ir tiesa, kuras piekritībā ir teritorija, kur atrodas nekustamais īpašums.

2.2 Galvenie noteikumi.

Tiesa izdod **pirmstiesas rīkojumu** saskaņā ar tādu vietējās tiesas vai citas iestādes lēmumu par finanšu prasību, kas vēl nav izpildāma, ja kreditors var uzskatāmi pamatot riska iespējamību, ka citādi prasības izpilde būs neiespējama vai būs ievērojami apgrūtināta. Šis risks ir uzskatāms par pamatotu, ja lūgums nodrošināt prasību ar pirmstiesas rīkojumu balstās uz kādu no minētajiem dokumentiem:

kriminālprocesā pieņemtu spriedums, ar ko apmierināta cietušās puses prasība īpašumtiesībās, un ja ir iesniegts pieteikums par krimināllietas sprieduma atkārtotu izskatīšanu;

uz lēmumu, uz kura pamata izpilde būtu jāveic ārvalstīs, ja vien izpilde nav jāveic Eiropas Savienības dalībvalstī;

uz spriedumu saistībā ar atzīšanu, par kuru iesniegta apelācijas sūdzība (šajā gadījumā tiesa var pēc parādnieka lūguma noteikt nosacījumu prasības nodrošināšanai ar maksājuma rīkojumu, paredzot, ka kreditors atsakās no drošības iemaksas par radītajiem zaudējumiem, kas parādniekam varētu būt jāuzņemas pirmstiesas rīkojuma rezultātā);

uz pušu mierizlīgumu tiesas vai administratīvās iestādes priekšā, kas ir apstrīdēts saskaņā ar tiesību aktos noteikto (šajā gadījumā tiesa var pēc parādnieka lūguma noteikt nosacījumu prasības nodrošināšanai ar pirmstiesas rīkojumu, paredzot, ka kreditors atlaiž drošības iemaksu par radītajiem zaudējumiem, kas parādniekam varētu būt jāuzņemas pirmstiesas rīkojuma rezultātā);

uz notariālu ierakstu, kas ir izpildraksts par finanšu prasību, kura vēl nav izpildāma.
Tiesa ļauj nodrošināt prasību ar pirmstiesas rīkojumu attiecībā uz likumīgi noteiktu uzturlīdzekļu summu, kurai vēl nav iestājies izpildes termiņš, par zaudēto uzturlīdzekļu kompensēšanu tos nodrošinošās personas nāves gadījumā, un par tādu zaudējumu kompensēšanu, kurus radījis ienākumu samazinājums darbaspēju zaudējuma dēļ vai darbaspēju samazinājuma vai zaudējuma strādāt tikai par summām, kuru izmaksa sāksies pēc viena gada, dēļ.
Šajos gadījumos tiek pieņemts, ka risks ir pamatots, ja pret parādnieku jau ir vērsta izpildes prasība par jau maksājamu summu atgūšanu vai ja šāda izpilde ir pieprasīta.
Tiesa izdod **pagaidu rīkojumu, lai nodrošinātu finanšu prasību**, ievērojot šādus nosacījumus: ja kreditors var pamatot prasības pastāvēšanas varbūtību vai to, ka prasība pret parādnieku radīsies, un ja kreditors pamato iespējamo risku, ka parādnieka īstenotas atsavināšanas, slēpšanas vai citādas īpašuma izmantošanas dēļ prasības izpilde būs neiespējama vai būs ievērojami apgrūtināta (subjektīvais risks).
Tiesa izdod **pagaidu rīkojumu, lai nodrošinātu nemateriālu prasību**, ievērojot šādus nosacījumus: ja kreditors var pamatot prasības pastāvēšanas varbūtību vai to, ka prasība pret parādnieku radīsies, un ja kreditors var pamatot kāda no minētajiem nosacījumiem varbūtību: risks, ka prasības izpilde būs neiespējama vai būs ievērojami apgrūtināta (objektīvs risks), ka rīkojums ir nepieciešams, lai novērstu spēka pielietošanu vai novērstu neatgriezenisku zaudējumu, un ka parādnieks necietīs lielākus zaudējumus nekā kreditors, ja tiesas procesā izsniegtais pagaidu rīkojums izrādīsies nepamatots.
Abos gadījumos (saistībā ar pagaidu rīkojumiem, lai nodrošinātu finanšu prasību un pagaidu rīkojumiem, lai nodrošinātu nemateriālu prasību) kreditoram nav pienākuma pierādīt, ka pastāv risks, ja tas pamato, ka parādnieks varētu ciest tikai maznozīmīgus zaudējumus paredzētā rīkojuma rezultātā. Abos gadījumos risks uzskatāms par pamatotu, ja prasība izpildāma ārvalstīs, ja vien tā netiks izpildīta kādā citā Eiropas Savienības dalībvalstī.

3 Šādu pasākumu priekšmets un būtība?

3.1 Pret kāda veida īpašumu šādus pasākumus var vērst?

Pirmstiesas vai pagaidu rīkojuma priekšmets var būt jebkurš parādnieka īpašums, piemēram, skaidras naudas noguldījums bankas kontos, kustama manta, reģistrēti transportlīdzekļi, nekustamais īpašums un citas īpašumtiesības, ciktāl tie nav objekti, pret kuriem nav vēršama izpilde saskaņā ar tiesību aktiem vai izpildes tiesības uz tām nav likumīgi ierobežotas (piem., lietas, kas neatrodas apgrozībā, derīgie izrakteņi, lietas, kas parādniekam nepieciešamas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai u. c.).

3.2 Kādas ir šādu pasākumu sekas?

Pirmstiesas rīkojumi. Tiesa var noteikt šādus pirmstiesas rīkojumus: kustamās mantas arestu un aresta ierakstīšanu reģistrā, ja tāds pastāv; finanšu prasību vai prasību nodot lietas arestu; pārējo īpašumtiesību vai materiālo tiesību apķīlāšanu; naudas prasību attiecībā uz parādnieka kontu maksājumu iestādē apķīlāšanu; ķīlas ieraksta veikšanu uzņēmuma reģistrā par līdzdalības daļu uzņēmumā vai centrālajā dematerializēto vērtspapīru reģistrā par dematerializētu vērtspapīru; parādnieka nekustamā īpašuma vai tiesību, kas nostiprinātas uz nekustamo īpašumu, pagaidu apķīlāšana.
Tiesa var atļaut pārdot arestēto kustamo mantu, ja tā aizies bojā vai pastāv risks, ka nozīmīgi samazināsies tās cena; tad arestētā manta jāpārdod saskaņā ar *ZIZ* noteikumiem par izpildi attiecībā uz kustamu mantu.
Ja tiesa pievieno prasību kā pirmstiesas rīkojumu, tā var pēc kreditora vai parādnieka lūguma atļaut aizliegto prasījumu nodot kreditoram atgūšanai, ja pastāv risks, ka novēlotas rīcības rezultātā prasījums netiks atgūts vai tiks zaudētas regresa tiesības pret trešo personu.
Summu, kas iegūta, pārdodot lietas vai atgūstot prasījumu, glabā tiesa līdz beidzas pirmstiesas rīkojums vai kamēr kreditors lūdz izpildi, bet ne ilgāk par 30 dienām no dienas, kad prasība kļuvusi izpildāma.
Pagaidu rīkojums. *Pagaidu rīkojumi, lai nodrošinātu finanšu prasības*, var būt visi pasākumi, ar kuriem var sasniegt mērķi nodrošināt prasību un kuri saskaņā ar to mērķi ir tikai aizsargājoša rakstura. Tiesību akti nosaka šādus pagaidu rīkojuma veidus finanšu prasību nodrošināšanai: piemēram, aizliegums parādniekam brīvi rīkoties ar kustamo mantu un glabāt šādu īpašumu; aizliegums parādniekam nodot vai ieķīlāt savu nekustamo īpašumu vai tiesības *in rem* uz nekustamo īpašumu tā labā, šādu aizliegumu ierakstot zemes reģistrā; aizliegums parādnieka parādniekam maksāt prasījumus vai nodot īpašumu parādniekam; un aizliegums parādniekam pieņem īpašumu, atgūt prasības vai ar tām brīvi rīkoties; norādījums iestādei, kas veic maksājumus, atteikt izmaksāt no parādnieka konta parādniekam vai citai personai pēc parādnieka norādījumiem naudas summu, par kuru izdots pagaidu rīkojums.
Pagaidu rīkojums nemateriālu prasību nodrošināšanai var būt arī visi pasākumi, ar kuriem var sasniegt mērķi nodrošināt prasību un kuri var būt tikai aizsargājoši vai regulējoši saskaņā ar mērķi. Tiesību aktos uzskaitīti šādi pagaidu rīkojumu veidi nemateriālu prasību nodrošināšanai: piemēram, aizliegums nodot vai ieķīlāt kustamo mantu, uz kuru attiecas prasība, un rīkojums glabāt šādu īpašumu; aizliegums parādniekam nodot vai ieķīlāt nekustamo īpašumu, uz kuru attiecas prasība, šādu aizliegumu ierakstot zemes reģistrā; aizliegums parādniekam darīt jebko, kas varētu radīt zaudējumus kreditoram, vai aizliegums parādniekam jebko mainīt īpašumā, uz kuru attiecas prasība, un naudas soda uzlikšana šāda aizlieguma pārkāpšanas gadījumā; aizliegums parādnieka parādniekam nodot tam īpašumu, uz kuru attiecas prasība; kompensācijas izmaksa par zaudētu algu darbiniekam, kamēr turpinās strīds par tāda lēmuma atbilstību likumam, ar kuru tika pārtrauktas darba attiecības, ja šāda kompensācija ir nepieciešama, lai nodrošinātu uzturu darbiniekam un personām, kuras tam ir likumīgs pienākums uzturēt.
Kad civilprocesā vai cita procesā lēmums par pagaidu rīkojumu ir pieņemts, tam ir lēmuma par izpildi spēks; tas pieļauj iejaukšanos tikai parādnieka, nevis trešās puses interešu sfērā. Pagaidu rīkojuma izdošana līdz ar to nevar būt par iemeslu ķīlas nodrošināšanai uz lietu.
Tādējādi, ja, piemēram, pagaidu rīkojums aizliedz parādniekam brīvi lietot nodrošināmo lietu, tas neattur likumisku citas personas iejaukšanos attiecībā uz lietu (piem., izpildes procesā). Ja parādnieks ignorē šāda veida pagaidu rīkojumu, vienīgās sekas ir tās, ka kreditors ir tiesīgs apstrīdēt tiesību aktus, kas rada zaudējumus saskaņā ar saistību tiesību vispārīgiem noteikumiem. Personas, kas iegādājas īpašumu, kuru parādnieks nevar brīvi lietot, ir aizsargātas, ja īpašums iegādāts labticīgi (minētās personas nezināja un nevarēja zināt, ka tāda rīcība ir radījusi zaudējumus kreditoram). Ja persona, kas iegādājas īpašumu, neiegādājās to labticīgi, tiesiskā darbība zaudē spēku tikai par labu kreditoram (prasītājam) un ciktāl tas nepieciešams, lai atmaksātu kreditora prasību.
Ja parādnieks pārkāpj pagaidu rīkojumu, iestājas viņa kriminālatbildība par noziedzīgu nodarījumu, pārkāpjot citu tiesības. Izpildes tiesa var arī uzlikt naudas sodu parādniekam, kas pārkāpj pagaidu rīkojumu, kamēr parādniekam ir tiesības pieprasīt, lai kreditors atlīdzina viņam radītos zaudējumu, kas radušies tāda pagaidu rīkojuma rezultātā, kurš bijis nepamatots vai uz kuru kreditoram nav bijušas tiesības.
Pagaidu rīkojumā var arī uzlikt aizliegumu maksājumiem, kas tiek veikti parādnieka parādniekam (piem., bankai); šajā gadījumā aizliegums stājas spēkā no brīža, kad tas nogādāts parādnieka parādniekam. Saņemot aizliegumu, parādnieka parādnieks vairs nevar efektīvi izpildīt savus pienākumus pret parādnieku un arī var būt atbildīgs par kompensācijas maksāšanu kreditoram. Pagaidu rīkojumā izdošanas banka var atklāt informāciju par darījumu kontu esību un skaitu, vai par citām prasībām, kas parādniekam ir pret to, tikai pēc tiesas lūguma; tomēr informācija par juridisko personu pašreizējiem kontu numuriem un par to, vai šie konti ir iesaldēti, ir publiski pieejama Slovēnijas Republikas Publisko juridisko ierakstu un saistīto pakalpojumu aģentūras (*Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve*) tīmekļa vietnē.

3.3 Cik ilgi šādi pasākumi ir spēkā?

Tiesas izdotā lēmumā par pirmstiesas rīkojumu jābūt norādītai inter alia nodrošinātās prasības summai ar procentiem un izdevumiem, piemērotajam nodrošinājumam un **laika posmam, kurā tiesa to atļāvusi**, kur pirmstiesas rīkojums var būt spēkā *ne ilgāk par 15 dienām no izpildes apstākļu iestāšanās dienas*.

Pagaidu rīkojuma spēkā esības termiņš tiesību aktos nav noteikts; drīzāk to nosaka tiesa lēmumā par pagaidu rīkojuma pieņemšanu. Ja rīkojumu izdod pirms prasības iesniegšanas vai cita procesa uzsākšanas, vai ja rīkojums ir izdots, lai nodrošinātu prasību, kas vēl nav radusies, tiesa nosaka kreditoram laiku, līdz kuram jāuzsāk process vai jāiesniedz prasība. Ja kreditors neiesniedz prasību vai neuzsāk procesu šajā termiņā, tiesai ir jāaptur tiesas process. Pagaidu rīkojumi var palikt spēkā pēc dienas, kad ir publicēts tiesas lēmums, saistībā ar kuru, tie tika izdoti.

4 Vai pasākumu var pārsūdzēt?

Parādnieks var izvirzīt iebildumu pret lēmumu par pirmstiesas rīkojumu vai lēmumu par pagaidu rīkojumu astoņās dienās pēc lēmuma izsniegšanas dienas. Tas darāms tiesā, kas izdevusi lēmumu par pirmstiesas vai pagaidu rīkojumu; tad tai pašai tiesai ir jālemj par šo iebildumu.

Parādnieks vai kreditors var iesniegt apelācijas sūdzību par tiesas lēmumu attiecībā uz iebildumu un pret lēmumu, ar ko noraidīts lūgums izsniegt pagaidu rīkojumu, tiesā, kas izdevusi lēmumu, astoņās dienās no lēmuma izsniegšanas dienas. Apelācijas sūdzība jāizskata otrās instances tiesai. Parasti iebildumi un apelācijas sūdzība tiesas procesu neaptur.

Saistītās saites

http://www.pisrs.si/Pis.web/

https://www.uradni-list.si/

http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov

http://www.sodisce.si/

http://www.ajpes.si/

Lapa atjaunināta: 09/01/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.